BG Pulse Journal USA
ISSN:1947-2536 http://www.bgpulseusa.com/index.php/bg

SOG‘LIQNI SAQLASHNING BIRLAMCHI TIZIMIDA IJTIMOIY HIMOYAGA MUHTOJ AHOLINING REABILITATSIYA EHTIYOJLARI VA IMKONIYATLARINI O‘RGANISH

Ergasheva Muazzam Abdumalik qizi

JSSB, jismoniy faollik va reabilitatsiya yo‘nalishi, 2-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: professor **Sobirova G.N.**

Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.23921905

Annotatsiya: Maqolada sog‘liqni saqlashning birlamchi tizimida ijtimoiy himoyaga muhtoj aholining reabilitatsiya ehtiyojlari va imkoniyatlarini o‘rganish mavzusi ilmiy manbalar va amaliy sog‘liqni saqlash yondashuvlari asosida tahlil qilinadi. Muammo dolzarbligi, tadqiqotga oid adabiyotlar, baholash mezonlari, tashkiliy va klinik imkoniyatlar, cheklovlar hamda amaliy tavsiyalar yoritilgan. Tadqiqot narrativ adabiyotlar sharhi bo‘lib, unda yangi bemorlar guruhi yoki original statistik natijalar taqdim etilmaydi.

Kalit so‘zlar: birlamchi tibbiy yordam, reabilitatsiya, ijtimoiy himoya, funksional cheklanish, ehtiyojlarni baholash, tenglik.

Аннотация: Тема исследования: Изучение потребностей и возможностей реабилитации социально уязвимых групп населения в системе первичной медико-санитарной помощи. Статья представляет собой аналитический обзор научной литературы и клинических рекомендаций. Рассмотрены актуальность проблемы, методы оценки, возможности внедрения в практику, ограничения и рекомендации. Собственные клинические или статистические результаты не заявляются.

Ключевые слова: первичная помощь, реабилитация, профилактика, оценка потребностей, качество жизни, медицинская помощь.

Abstract: This narrative review examines assessing rehabilitation needs and opportunities among socially vulnerable populations in primary health care. It discusses relevant literature, assessment approaches, practical opportunities, limitations, and recommendations for healthcare delivery. No original patient data or newly collected statistical outcomes are reported.

Keywords: primary health care, rehabilitation, risk assessment, prevention, quality of life, health services.

KIRISH

Reabilitatsiya kasallik, jarohat, qarilik yoki rivojlanishdagi xususiyatlar tufayli cheklangan funksiyalarni saqlash, tiklash yoki kompensatsiya qilishga qaratilgan kompleks yondashuvdir. Birlamchi tibbiy yordam tizimi aholiga eng yaqin bo‘g‘in bo‘lgani uchun reabilitatsiya ehtiyojini erta aniqlash, tegishli xizmatga yo‘naltirish va natijalarni kuzatishda muhim o‘rin tutadi. Ijtimoiy himoyaga muhtoj guruhlarda moliyaviy, transport, axborot va jismoniy muhit to‘siqlari tibbiy ehtiyojni yanada kuchaytirishi mumkin. Maqolaning maqsadi birlamchi tizimda reabilitatsiya ehtiyojlarini aniqlash va mavjud imkoniyatlarni baholashning ilmiy asoslangan yo‘llarini tavsiflashdir.

ADABIYOTLAR SHARHI

Jahon sog‘liqni saqlash tashkilotining Rehabilitation 2030 tashabbusi reabilitatsiyani universal tibbiy qamrovning ajralmas tarkibiy qismi sifatida ko‘radi. WHO va UNICEFning 2022-yilgi yordamchi texnologiyalar bo‘yicha global hisobotida moslamalardan foydalanishdagi tengsizliklar ta’kidlangan. Cieza va hammualliflar Lancet jurnalida e’lon qilgan global baholashda reabilitatsiyadan foyda ko‘rishi mumkin bo‘lgan kasallik va holatlarning keng tarqalganligi ko‘rsatilgan. Bu manbalar ehtiyojni faqat tashxis bo‘yicha emas, funksional imkoniyat va yashash muhitini hisobga olib aniqlash kerakligini asoslaydi.

MATERIALLAR VA METODLAR

Ushbu ish narrativ adabiyotlar sharhi va konseptual tahlil shaklida tayyorlandi. Ehtiyojlarni baholash modeli JSSTning Xalqaro funksionallik, nogironlik va salomatlik tasnifi (ICF) tamoyillariga asoslanadi: tana funksiyalari va tuzilmalari, faoliyat, ijtimoiy ishtirok hamda atrof-muhit omillari birgalikda ko‘riladi. Kelajakdagi dala tadqiqotida standartlashtirilgan funksional so‘rovnoma, uy sharoiti auditi, xizmatdan foydalanish tarixi va bemorning ustuvor maqsadlarini o‘rganish tavsiya etiladi. Hozirgi maqolada real respondentlar tanlanmasi yoki statistik natijalar mavjud emas.

NATIJALAR: EHTIYOJLARNI ANIQLASH MEZONLARI

Nazariy tahlil ehtiyojni uch qatlamda baholash maqsadga muvofiqligini ko‘rsatadi: klinik-funksional holat, kundalik faoliyatdagi cheklanish va xizmatga kirish imkoniyati. Masalan, insultdan keyin yurishi cheklangan shaxsga fizioterapiya bilan birga uyga kirish yo‘lagini moslashtirish yoki yordamchi moslama zarur bo‘lishi mumkin. Keksalarda yiqilish xavfi, mushak kuchi, muvozanat va mustaqil harakatlanish baholanadi. Surunkali kasalliklarda esa simptomlarni boshqarish, jismoniy faollik va o‘zini parvarish qilish ko‘nikmalari ustuvor bo‘lishi mumkin.

MUHOKAMA: BIRLAMCHI TIZIM IMKONIYATLARI

Oilaviy shifokor, hamshira, reabilitolog, fizioterapevt, ijtimoiy xodim va mahalla darajasidagi xizmatlar o‘rtasidagi hamkorlik uzluksiz yordamni kuchaytiradi. Birlamchi bo‘g‘inda qisqa funksional skrining o‘tkazish, xavf darajasini belgilash, murakkab holatlarni ixtisoslashgan xizmatga yuborish va qayta ko‘rik sanasini aniqlash amaliy jihatdan qulay. Biroq resurs cheklangan hududlarda mutaxassis yetishmasligi, yo‘l xarajatlari va ma’lumot almashishdagi uzilishlar muammo bo‘lib qoladi. Telekonsultatsiya ayrim nazorat vazifalarini yengillashtirishi mumkin, ammo yuzma-yuz baholashni barcha vaziyatda almashtirmaydi.

AMALIY TAVSIYALAR

Birlamchi muassasalarda reabilitatsiya ehtiyojini aniqlovchi qisqa savollar majmuasi, yo‘naltirish mezonlari va qayta baholash jadvalini joriy etish taklif qilinadi. Reja bemorning o‘zi belgilagan maqsadlar bilan kelishilishi, moslama va xizmatlarning real mavjudligi tekshirilishi lozim. Xizmat sifatini faqat yuborilgan yo‘llanmalar soni emas, balki funksional natija, xizmatga yetib borish va bemor qoniqishi orqali baholash maqsadga muvofiq.

XULOSA

Ijtimoiy himoyaga muhtoj aholining reabilitatsiya ehtiyojlari ko‘p omilli bo‘lib, tibbiy tashxisning o‘zi bilan cheklanmaydi. Birlamchi tizimdagi funksional skrining, multidissiplinar hamkorlik va ijtimoiy to‘siqlarni kamaytirish reabilitatsiyaga kirishni yaxshilash imkonini beradi. Ushbu yondashuvni mahalliy sharoitda baholash uchun prospektiv tadqiqotlar zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. World Health Organization. Rehabilitation 2030: A Call for Action. WHO, 2017.
2. World Health Organization. International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). WHO, 2001.
3. Cieza A., Causey K., Kamenov K., et al. Global estimates of the need for rehabilitation based on the Global Burden of Disease study 2019. The Lancet. 2020;396:2006–2017.
4. WHO & UNICEF. Global Report on Assistive Technology. 2022.
5. World Health Organization. Package of Interventions for Rehabilitation. WHO, 2023.